

Két esztendő az ötvenből

— Visszaemlékezés újságíró-koromra —

Irta Puky Endre dr.

A Budapesti Hírlap fél-százados lett. Jubilálom én is, aki valamikor „belső embere” voltam. Oly jól esik a jubileum napján az én régi újságírói emlékeimet felújítani, hálásan emlékezve arra az 1888—1890-iki két esztendőre, amit mint munkatársát a szerkesztőségemben eltöltöttem.

Mint alig maturált ifjú embert ellenállhatatlan vágy vitt-hajtott a B. H. szerkesztőségébe. Csábított a tollforgatás különös mestersége, csábított az újságírói életnek sok vonzó ere-
dősége és nem utolsó sorban csábított az izzó magyarság hirdetésének az a prófétai bátor hangja, ami Rákosi Jenő acéltolljának perccé-
gése nyomán szerteáradt az országban a B. H. hasábjairól. Új lélek volt ez, új íge, ami lelke-
sédre gyújtotta bennünk a fajunk emelésé-
nek, a nyelvünk terjesztésének minden nemes
ösztönét. Szép fővárosunkat magyarrá tenni,
a társadalmat, az irodalmat megmagyarosítani,
a harminemillió Magyarországot létrejöttét
szolgálni! Hogyne vonzott, lelkesített volna!
Nem volt boldogabb ember nálamnál, amikor
beléptem — egyelőre próbaidőre — a B. H.
szerkesztőségébe. Rákosi Jenő jó szívvel fogad-
ott, szeretetteljesen intézte újságírói foglal-
kozásom módját-rendjét és úgy látszik, hogy
megütöttem a kezdő zsrnalisztáember mérté-
két, mert néhány hét múltán akceptált és ami
ennél is többet jelentett számomra: meg-
dicsért.

A szerkesztőségünk ott volt a régi Kalap-
utca (ma Irányi-utca) egy egyszerű sárga há-
za-csúcsán. (Ma nyoma sincs.) A földszin-
ten a kiadóhivatal és az első emeleten a redak-
ció, öt-hat szoba mindössze. Az elsőben, ama-
lyan átjárósoba-félben, dolgoztunk ketten
Oswald kollegámmal. Hiába volt ő az idősebb,
én mégis „virtiglibb” voltam, mert ő csak dél-
után dolgozott, én pedig éjszakai inspekciós
szolgálatot is végeztem. Erre rettenetesen

büszke voltam. Újságírói hivatásomat akkor
éreztem a nyárspolgári élet fölé emelkedőnek,
amikor zárlat után, a hajnali órákban haza-
sétáltam. Az volt az érzésem, hogy ezt most
mindenki tudja és méltányolja Budapesten.

Sokoldalú és érdekfeszítő is volt valóban ez
a mesterség. Eleinte a „Kivonat a hivatalos
lapból” és a „Vidék” rovat készítését bízták
reám, azután a „Napi hírekbe” dolgoztam,
majd később a rendőri híreket gyűjtöttem és
írtam meg; kiállítások megnyitása, bankett,
halottak-napi ünnepségek, bálók, tüntetések
szerepeltek tarka egymásutánban. Néha hozzá-
jutottam a színházak és az operaelőadások
kritikájához is, mert muzsikához értettem és
szakértői mivoltomra borzasztóan büszke vol-
tam, amikor Franchetti bárónak (a Rothschild
vejenek) egy igen rossz operáját bátran „le-
sempűztem”. Nem is ért meg háromnál több
előadást.

Legjobban mégis csak a politika vonzott;
ennek a berkeibe azonban csak beszagolni volt
jussom, mert a politikai rovat vezetése akkor
már Csajthaynak avatott kezében volt és én
más úton-módon elégtételt ki politikai haj-
lamaimat. Jártam szorgalmasan a régi képví-
selőház hírlapírói karzatára és nagy gyönyör-
rűséggel hallgattam és nagy élvezettel szeno-
grafáltam a „fiatal” Apponyinak, Szilágyi
Dezsonék, Ugron Gábornak (az idősebbiknek),
Heli Ignácnak, Horánszky Nándornak,
Pulszky Gusztávnak, Baross Gábornak és any-
nyi más nagyknak beszédeit a véderővita pa-
rázsis vitájában.

Azután „együtt írtuk” a vezéreiket Kaas
Ivor báróval. Ennek az együttírásnak a módja
pedig abból állott, hogy a szerkesztőségi sarok-
szobában, a Rákosi Jenőben, minden délután
nagy megbeszélés volt a főszerkesztő Rákosi
Jenő és a vezéreikről Kaas Ivor közt: mi le-
gyen a másnapi vezércikk témája? Ebből a
megbeszélésből néha hangos vita támadt,
amelynek én nagyon örültem, mert legalább
elkaphattam egy-egy szót a két zseniális em-
ber nagyszerű eszméinek megnyilvánulásából.
Ha a sokszor órákig tartó szenvedélyes vita

után a témában megállapodtak, jött az én sze-
repi. Mint jó gyorsíró a „báró úr” magá-
hoz hívatott, párperces diktálás és kész volt a
vezércikk. Mérges politikus, szenvedélyes, ve-
szedelmes debatter volt a báró úr, egyébként
pedig áldott jólelkű ember, akinek mindig volt
lekötözött, kedves szava hozzánk, fiatalokhoz.
Pedig lehetett volna oka haragudni rám, mert
megtörtént bizony az, hogy az éjjeli órákban
vettünk hírt valami olyan politikai esemény-
ről, amely miatt a délutáni téma tárgyalanná
vált és az új eseményről kellett okvetlenül
vezércikket írni. Restelkedve mentem el a
Borz-utcai lakására, költöttem fel szegény
báró urat édes álmából, referáltam neki az új
témáról és ő alig, hogy felébredt, zokszó nél-
kül fogott a diktálásához.

Hát a többiek: a segédszerkesztő Solder
Hugó, a publicista Balogh Pál, Barna Dóri a
rendőri riporter, Berényi a közgazdasági ro-
vat, Balázs Ignác a törvénytudományi rovat ve-
zetője, Rákosi Viktor (a nagyszerű Sipulusz),
Tóth Béla, az efendi, a Török történelmi nép-
szerző szerzője és a politikai rovat vezetője:
nekem azóta kedves barátom Csajthay Ferenc,
aki akkoriban lélt a korán elhalt Solder után
segédszerkesztő, — Vaskó Endre, a napi hírek
szerkesztője, — akkor tűnt fel Herczeg Fe-
renc és Béla Henrik, — állandó külmunkatár-
saink közül Csapodi István, a szemész-nyelvész
és mások. Hozzájuk fűződik két esztendőm
minden szép emléke. Mennyi szellemesség, tré-
faság, jókedv fűszerezte a sokszor nagyon fá-
rasztó munkát! Szívesen ugrasztották egy-
másat, de éppoly szívesen segítettek is egy-
másan tettel-tanácsal. Kedves társaság, ame-
lyet a közös hivatásnak, a magyar sajtó nagy
rendeltetésének és Magyarország imádatos
szeretetének lelki kapcsolatai kötött egybe és
milyen jók, megértők voltak mindnyájan hoz-
zám, a legfiatalabbhoz!

Engem a sors szele kétévi újságíróskodás
után másfelé sodort. Lelki fájdalom volt el-
menni közülük. A Budapesti Hírlapot további
megérdemelt emelkedéséhez vezette a nemzet-
felemelő hivatásában végzett nagyszerű mun-
kája. Elhagyta a Kalap-utcat, saját palotá-
jába költözött; tekintélye, közvéleményfor-
máló ereje nőttön-nőtt és a művelt magyar
középosztály nélkülözhetetlen szellemi kenyere
lett.

KERTIBÚTOR kertiermők, nyugágyak

óriási választékban, a legjutányosabb
árak mellett.

HERMANN GYULA

Magyar Kosárfonó Részvénytársaság
Budapest, V., Lipót-körut 15.
a Vígyszínházzal szemben. Tel. Aut. 292-96

Nekem a B. H. 50 éves jubileuma igaz-örö-
met szerez és aligha becsüli valaki nálamnál
többre az 50 év jelentőségét. Milyen nagyot
teljesített a B. H. a magyar nemzeti társada-
lom kialakulásának, a nemzeti érzéssel való
telítésének, a magyar nemzeti ideálok épség-
ben tartásának, a magyar reménységek és igé-
retek ébrentartásának szolgálatában!

De ebből az 50 évből nekem mégis csak a
legkedvesebb a harminc év előtti két esztendő.
Meghatódottan elmerengek a két esztendőnek
és azoknak áldott emlékezetén, akik — leg-
többen a harminc év előtti kedves társak kö-
zül — azóta az új palotánál is feljebb száll-
tak, a fényes fellegek régióiba, ahonnan ők is
mélto büszkeséggel tekinthetnek az 50 éves
B. H. örömteljes ünnepére!

Telefonsz.:
Automata
624-84.

BUDAI STRANDFÜRDŐ

(DUNASTRANDFÜRDŐ) III., UJLAKI-RAKPART

Margit-
hidtól
öt perc!

50 méteres hővízű vasbetonmedence!

Külön dunai uszoda!

AZ ÖSSZES ÓBUDAI KOCSIKNAK KÖZVETLEN MEGÁLLOHELYE: SZÉPVÖLGY-UTCA

— Mindig okoskodtok! Mulatni se
hagyjátok az embert! — De már lát-
szott rajta, hogy nem is tudja, mi tör-
tént az imént. Töltött, megitta és pa-
rancsolt!

— Azt huzzátok, hogy „Beszegődtem
Tarnócára bojtárnak...”

Óvatosan leültem az asztal tulsó vé-
gére, eldugva a kését a székem alá, hogy a
kezeügyébe ne legyen. Már akkor
világos volt, jól láthattam, hogy kinn
az istálló előtt fog a kocsis és Vilma
néni lázasan pakolódzik fel a hintóra.
Dani bácsi háttal ült, de különben is a
zene tartotta hatalmába egészen. Csen-
desen dudolta, maga elé révedezve,
mint akinek a lelke végre ott jár bol-
dogan egy szinesebb, szebb, jobb, sza-
badabb és őszintébb világban, ahol a
nóták fakadnak. Aztán nagyot sóhaj-
tott és lehajtotta a fejét a tenyerébe.

A kocsis odakinn már az istrángot
csatolta, Vilma néni már a kocsin ült.
Kiszaladtam:

— Tessék várni, Vilma néni!

Ugy véltem, az öreg már lecsillapo-
dott, a haragja elmult és kapni fog
rajta, hogy a feleségét kiengesztelje.
Bekiáltottam neki a kerítésen:

— Dani bácsi! Vilma néni el-
megy!...

Felnézett és azt felelte valami pokoli
kegyetlenséggel a szemében:

— Ó! Bár!... De úgy, hogy soha
utól ne érhessem!

Vilma néni felzokogott és elcsukló
hangon adta ki a parancsot a kocsis-
nak:

— Hajtson, József! Gyerünk innen!

Átugrottam a verécén. Dani bácsi
felhajtott egy pohárral és azt mondta:

— Az volt a hiba mindig, hogy
mentem.

A cigány látva, hogy beszélünk, el-
hallgatott, de Dani bácsi rászólt:

— Tovább!

— Egy kis pihenőt! — könyörgött
a primás. — Leszakad a karunk...

— Tovább! — hangzott fenyegetően.
— Húzzátok!

Csendesen verte a taktust, bele-bele-
dúdolt, Vilma néniről mintha meg is
fedkezett volna egészen. Egyszer az-
tán elcsendesedett, a szeme lecsukódott
és a feje lehanyatlott a mellére. Azt
hittem, elaludt és intettem a cigány-
nak, hogy hagyja abba, de Dani bácsi
a csendre rögtön felkapta a fejét:

— Van még abban a hegedűben!

Már akkor sütött a nap s a tanyai
cselédség apraja-nagyja ott leselkedett
a kerítés mögül, hogy a tekintetes úr
hogy ünnepli a nevenapját. Szörnyen
resteltem a dolgot, pedig a cifrája még
csak ezután következett.

Dani bácsinak eszébe jutott egy to-
borzó, felállt és járnai kezdte. Pattint-
gatott hozzá az ujjával, hetykén a csí-
pőjére tette az egyik kezét, a másikkal
a kalapját érintette és még kurjongat-
tot is, mikor a frissére került. Azt hit-
tem, ebbe végleg kifárad, de győzte.
Sokkal jobban, min a cigányok, akik
ötször is megpróbálták, hogy félbe-
hagvják, de olyankor az öreg mindig
rájukmordult:

— Van még abban a hegedűben.

Egyszerre csak észrevettem, hogy a
primás odasúg valamit a kontrásnak,
ez tovább adja a klarinétosnak, az meg-
int tovább, míg végigmegy a szó az
egész bandán. Akkor összevillan a sze-
mük, aztán anélkül, hogy egy pillá-
natra is abbahagynák a muzsikálást,
elkezd valamennyi hátrálni, a cimbal-
most kivéve, aki nem mozdulhatott el
a hangszere mellől. Dani bácsi nem
vette észre a manővert. Csak akkor
kapott észbe, mikor a cigányok a kerít-
és tövébe érve, nagyhirtelen elhaji-
gálták a kezükből vonót, brácsát, piku-
lát, átvették magukat a verécén, aztán

eszeveszett futással nekiiramodtak a
mezőnek. A cimbalmos utánuk.

— Visszagyertek tüstént! Akasztó-
fárávalok! — kiabált rájuk Dani bácsi,
de azok úgy elszelleltek, hogy még szó-
val sem lehetett őket beérni.

A mulatságnak vége volt.

— Feküdjünk le! — indítványoz-
tam, az öreg azonban a fejét rázta:

— Te lefekhetsz, ha akarsz. De ne-
kem most már dolgom van...

Eltűnt a szobájában, ahonnan pár
perc múlva megmosdva, megkefél-
ködve került elő. Nem látszott rajta
se fáradtság, se ital, csak éppen a
szeme volt valamicskét veres az ál-
matlanságtól. Tiszta színjózan volt és
ment az istállóba inspiciálni. Bezeg
szorultak előtte mind a cselédek, akik
egy félórával előbb még azt hitték,
hogy ma minden szabad.

Délfele, mikor előbujtam, még min-
dig álmosan, láttam, hogy fognak a
parádeshintóba. Mert a hétköznapi
Vilma néni ment el hajnalban...

Estefelé megjöttek. Derült hangulat-
ban voltak mind a ketten és sokkal
gyöngédebben viselkedtek egymás-
iránt, mint máskor szoktak. Még dis-
kuráltak is, amire más alkalommal
nem igen tudok esetet, arról azonban,
ami az éjtszaka történt, nem esett egy
szó sem. Sem aznap, sem az egész hét
alatt, amit ott töltöttem. Csak az el-
utazásom reggelén vont félre Vilma
néni egy percre és suttyogva arra kért,
hogy ne beszéljek az esetről edesapám-
nak:

— ...Tudod, most már nagyon ré-
gen nem történt... És talán nem is
fog többet. Hiszen most is inkább te
voltál az oka, de hát nem tudhattad...

Dani bácsi még ennyit se mondott.
Soha egy szót se hallottam tőle az
egész dologról, de még egy távoli cél-
zást sem. Csak valami kis zavar a ví-

selkedésében, egy kis halavány ár-
nyék a restelkedésnek árulta el, hogy
emlékszik rá.

... Szegény Vilma néni azon a télen
elvitte egy tüdőgyulladás. Dani bácsi
úgy sirt a temetésén, mint egy gyerek.
Egészen meg volt törve és ettől kezdve
élete fogytáig gyászolta a feleségét.
Egy öregkisasszony rokonát vette oda
házvezetőnőnek, de bár a szokásain
nem változtatott semmit, mintha nem
is az az ember lett volna, aki azelőtt.
Szóltan, elmerengő, csendes öreg lett
belőle, s ha néha el is mondott egy-egy
anekdotát, utána mindig elkomorodott,
aztán sokáig nem szólt, mintha ki
akarná engesztelni a Vilma néni emlé-
két, hogy egy pillanatra kizökkent az
érte való bánatból.

Legutóljára megint a nevenapján
iátogattam meg, de most nem volt más
vendége rajtam kívül. Csak hárman
ültük az asztalnál a vénkisasszony ro-
konnal, de azért, tudva, hogy jólesik
neki az efféle, ráköszöntöttem a pohá-
ramat:

— Isten éltesse, Dani bácsi! Sok bol-
dog névnapot kívánok!

Megvillant a szeme, de csak éppen
egy pillanatra. A másikban már szo-
morúan sóhajtott:

— Boldog névnap! Vége annak,
öcsém! Vége! Mióta szegény feleségem
meghalt, már énnekem ez a nap is
csak keserűség... Bezeg azelőtt!...
Micsoda mulatságok voltak itt ezen a
napon!... Hiszen az utolsón te is
voltál... Mikor kivilágos-kivirradtig
húzta a cigány odakinn a kertben...
Milyen jól mulattunk!...

Elmélázott egy kicsit, majd azt
mondta:

— Akkor még tudtam mulatni...
Amíg volt, aki haragudott érte...
Azóta?... Kinek?... Minek?... Az egész
életnek nincs semmi értelme!...